

Michałowice 2018

Ocena Zasobów Pomocy Społecznej dla Gminy Michałowice za 2017 rok

zgodnie z art. 16a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1769 z późn. zm.)

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
w Michałowicach

SPIS TREŚCI

<i>1. Wstęp</i>	3
<i>2. Sytuacja społeczno-gospodarcza gminy</i>	4
2.1 Powierzchnia gminy	4
2.2 Podział administracyjny	4
2.3 Liczba ludności	4
2.4 Struktura ludności według wieku	5
2.5 Wskaźnik obciążenia demograficznego	6
2.6 Przyrost naturalny	6
2.7 Rynek pracy	6
2.8 Infrastruktura społeczna gminy Michałowice	6
<i>3. Dane o osobach i rodzinach objętych pomocą i wsparciem Ośrodka</i>	9
<i>4. Zadania Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowicach</i>	13
<i>5. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia na terenie gminy Michałowice</i>	18
<i>6. Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej</i>	18
<i>7. Środki finansowe na wydatki pomocy społecznej</i>	20
<i>8. Wnioski końcowe i rekomendacje</i>	23
8.1 Sytuacja demograficzna i społeczna Gminy Michałowice	23
8.2 Osoby i rodziny korzystające z pomocy i wsparcia w ramach systemu pomocy społecznej	24
8.3 Wybrane usługi pomocy społecznej	24
8.4 Instytucje pomocy społecznej	25
8.5 Stan i kwalifikacje kadr pomocy społecznej	26
8.6 Środki finansowe na zadania z obszaru polityki społecznej	26
8.7 Współpraca z organizacjami pozarządowymi	27

1. Wstęp

Niniejsze opracowanie stanowi realizację zapisów art. 16a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej* (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1769 z późn. zm.), dotyczących obowiązku przygotowywania przez gminy, powiaty i samorząd województwa oceny zasobów pomocy społecznej (OZPS) w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej. Organy wykonawcze jednostek samorządu terytorialnego przedstawiają co roku do dnia 30 kwietnia odpowiednio radom gmin, radom powiatów, a do dnia 30 czerwca sejmikom województw właściwych jednostek samorządu terytorialnego przedmiotową Ocena. Ocena wraz z rekomendacjami jest podstawą do planowania budżetu na rok następnym

Wypełniając powyższe zapisy ustawowe przygotowana została szósta edycja raportu *„Ocena zasobów pomocy społecznej dla gminy Michałowice za rok 2017”*. Ponownie wykonano ją w oparciu o narzędzie wykorzystujące elektroniczną Centralną Aplikację Statystyczną (CAS). Narzędzie zostało opracowane przez Instytut Rozwoju Służb Społecznych w ramach projektu systemowego EFS Nr 1.16 *Koordinacja na rzecz aktywnej integracji*.

Ocena zasobów pomocy społecznej przygotowywana jest w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej. Niniejszy dokument prezentuje informacje dotyczące takich obszarów tematycznych jak: infrastruktura, kadra, organizacje pozarządowe oraz nakłady finansowe na zadania pomocy społecznej. Ponadto ocena obejmuje dane dotyczące osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej, rodzajów ich problemów oraz rozkładu ilościowego. Należy jednak podkreślić, że opracowanie zawiera nie tylko kwestie dotyczące ścisłego oddziaływania pomocy społecznej na lokalne środowisko w ramach jej ustawowych zadań. Wskazuje ono również na problemy dotyczące polityki mieszkaniowej, demograficznej i rynku pracy. Uwzględnia zatem te wszystkie elementy, które obejmują swym zasięgiem szerokie spektrum infrastruktury polityki społecznej Gminy Michałowice. Z uwagi na fakt, iż niektóre obszary formularza nie dotyczą gminy Michałowice (zostały w formularzu wyzerowane), na potrzeby niniejszego raportu wykorzystano te dane, które obrazują tendencje w przedmiotowym zakresie, pojawiające się na terenie naszej gminy.

Niniejsza ocena jest materiałem poglądowym, mającym ułatwić podejmowanie decyzji związanych z planowaniem budżetu w latach kolejnych. Opracowując ją posłużono się ponadto danymi wygenerowanymi z systemów informatycznych (tj. Helios, Amasis, Nemezis, Izyda, zbiory centralne, programy finansowo-księgowy)¹, a także danymi pozyskanymi z Urzędu Gminy Michałowice i gminnych jednostek organizacyjnych.

Ocena zasobów pomocy społecznej dla Gminy Michałowice za 2017 rok przedstawia analizę wybranych danych statystycznych obrazujących obszar pomocy społecznej i jego otoczenie na tle sytuacji społecznej i demograficznej gminy. Zawiera on również wnioski i rekomendacje płynące z analizy zebranego materiału. Pełna wersja formularza OZPS stanowi załącznik do niniejszej Oceny.

---

¹ Należy zaznaczyć, iż znaczna ilość danych została wygenerowana automatycznie w ramach elektronicznej Centralnej Aplikacji Statystycznej i różnią się one od danych będących w posiadaniu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowicach, wykazanych chociażby w *„Sprawozdaniu rocznym z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowicach za rok 2017 r.”* (np. w zakresie ilości osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej) czy Referatu Ewidencji Ludności Urzędu Gminy Michałowice.

2. Sytuacja społeczno-demograficzna gminy

Opracowując ocenę w obszarze sytuacji demograficznej i społecznej Gminy Michałowice uwzględniono dane statystyczne dotyczące liczby mieszkańców, rynku pracy oraz infrastruktury społecznej.

2.1. Powierzchnia gminy

Powierzchnia gminy Michałowice wynosi 51,27 km², co stanowi 4,2% powierzchni powiatu krakowskiego i 0,3% powierzchni województwa małopolskiego. Pod względem terytorialnym nasza gmina klasyfikuje się na 13 miejscu spośród wszystkich gmin w powiecie krakowskim.

Bezpośrednie sąsiedztwo z Krakowem, jak również położenie wzdłuż drogi krajowej nr 7, implikuje istotne zmiany w charakterze gminy, zwłaszcza w ostatnich latach, tj. odchodzenie od rolniczego charakteru na rzecz tzw. „zaplecza Krakowa”. Wiąże się z tym intensywne budownictwo indywidualne, silny strumień migracji z Krakowa, dodatni przyrost naturalny, a także duża aktywność ekonomiczna mieszkańców gminy.

2.2. Podział administracyjny

Administracyjnie gmina obejmuje 18 miejscowości (19 sołectw): Górna Wieś, Kończyce, Kozierów, Książniczki, Maślomiąca, Michałowice, Młodziejowice, Pielgrzymowice, Raciborowice, Sieborowice, Więclawice Dworskie, Więclawice Stare, Wilczkowice, Wola Więclawska, Zagórzycze Dworskie, Zagórzycze Stare, Zdzięslawice i Zerwana.

2.3. Liczba ludności

Według stanu na 31 grudnia 2017 r. gminę Michałowice zamieszkiwało **10 252 osób**, z czego **50,22%** stanowiły kobiety, a **49,78%** mężczyźni². Liczba ludności w naszej gminie systematycznie wzrasta; w roku 2017 wzrosła o 271 osób w stosunku do 2015 r. i prognozuje się dalszy wzrost w tym zakresie. 62,82% mieszkańców gminy jest w wieku produkcyjnym, 15,55% w wieku poprodukcyjnym, a 21,63% w wieku przedprodukcyjnym.

Miejscowościami **największymi** zarówno pod względem powierzchni, jak i liczby mieszkańców są: **Michałowice (3 291 osób)**, **Raciborowice (906 osób)** oraz **Maślomiąca (860 osób)**, natomiast najmniejszą liczbę mieszkańców mają: **Książniczki (299 osoby)**, **Zdzięslawice (246 osób)** oraz **Kończyce (244 osób)**.

Szczegółowe informacje dotyczące powyższych obszarów zawiera tabela nr 1.

Tab. nr 1 Dane o sytuacji demograficznej i społecznej w gminie (stan na 31 grudnia)

WYSZCZEGÓLNIENIE	lata poprzednie		rok oceny	prognoza		
	rok 2015	rok 2016		rok po ocenie	dwa lata po ocenie	
Mieszkańcy (w osobach)						
Ogółem	1	9 981	10 163	10 252	10 252	10 252
Kobiety						
Ogółem	2	5 006	5 103	5 148	5 148	5 148
wiek 0 – 17	3	1 017	1 043	1 050	1 050	1 050
wiek 18 – 59	4	2 984	3 017	3 036	3 036	3 036
wiek 60 lat i więcej	5	1 005	1 043	1 062	1 062	1 062

² Przy czym z danych będących w posiadaniu Urzędu Stanu Cywilnego w Michałowicach wynika, że na dzień 31.12.2017 r. gminę Michałowice zamieszkiwało **10 075 mieszkańców** zameldowanych na pobyt stały.

Mężczyźni						
Ogółem	6	4 975	5 060	5 104	5 104	5 104
wiek 0 – 17	7	1 138	1 162	1 167	1 167	1 167
wiek 18 – 64	8	3 342	3 377	3 405	3 405	3 405
wiek 65 lat i więcej	9	495	521	532	532	532
Rynek pracy						
bezrobotni ogółem	10	151	141	126	126	126
bezrobotni długotrwale ogółem	11	72	59	48	48	48
bezrobotni ogółem z prawem do zasiłku	12	25	23	21	0	0
Infrastruktura społeczna						
liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	13	32	32	32	32	32
liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne	14	0	0	0	0	0
liczba mieszkań (lokali) socjalnych	15	0	0	0	0	0
liczba osób oczekujących na mieszkanie socjalne	16	0	0	0	0	0
liczba wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego	17	0	0	0	0	0
liczba żłobków (żłobki, kluby dziecięce, oddziały żłobkowe w przedszkolach)	18	1	1	1	1	1
liczba opiekunów dziennych do dzieci	19	0	0	0	0	0
liczba miejsc w żłobkach (żłobki, kluby dziecięce, oddziały żłobkowe w przedszkolach)	20	15	39	39	39	39
liczba dzieci, którym nie przyznano miejsc w żłobku	21	0	0	0	0	0
liczba przedszkoli (przedszkola wraz z oddziałami przedszkolnymi przy szkołach)	22	6	6	7	7	7
liczba miejsc w przedszkolach (przedszkola wraz oddziałami przedszkolnymi przy szkołach)	23	392	405	444	444	444
liczba dzieci, którym nie przyznano miejsc w przedszkolu wg złożonych wniosków	24	0	0	0	0	0
liczba świetlic i klubów dla dzieci i młodzieży	25	4	3	3	3	3
z tego: (wiersze „przyszkolne” i „pozaszkolne”)						
przyszkolne	26	3	3	3	3	3
pozaszkolne	27	1	0	0	0	0
liczba świetlic i klubów dla seniorów	28	2	2	1	1	1
liczba hospicjów	30	0	0	0	0	0

Analiza danych zawartych w powyższej tabeli, a dotyczących lat 2015 – 2017, jak również innych będących w posiadaniu Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowicach, pozwala wysunąć następujące wnioski:

2.4. Struktura ludności według wieku

Ważnym czynnikiem mającym wpływ na politykę społeczną jest struktura ludności według ekonomicznych grup wieku.

Na terenie gminy Michałowice odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) w ogólnej liczbie mieszkańców w 2017 r. wynosił **21,62%**, wartość ta nieznacznie wzrosła w stosunku do roku 2016. Z kolei odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców wyniósł **15,55%**.

Udział osób w wieku produkcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców wyniósł w roku oceny **62,83%** i utrzymuje się na podobnym poziomie w stosunku do lat poprzednich.

2.5. Wskaźnik obciążenia demograficznego

Opisane powyżej tendencje będą skutkowały w przyszłości wzrostem wskaźnika obciążenia demograficznego (tj. ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym). Jego wartość wyniosła dla naszej gminy w 2017 r. **59,16%**. Z kolei udział ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wyniósł **24,75%** i w tym zakresie odnotowuje się tendencję wzrostową, co oznacza m.in., że należy uwzględnić te dane przy opracowywaniu zapotrzebowania na usługi opiekuńcze czy podnoszenie zastępczo odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej, a także stworzenie oferty wsparcia i rozwoju dla tej grupy odbiorców (seniorów). Jako osoby wymagające w zdecydowanej większości przypadków stałego wsparcia traktowane są osoby mające przynajmniej 80 lat. Na koniec 2016 r. w gminie Michałowice żyło **1 594 osób** w wieku emerytalnym, stanowiąc **15,55 %** ogółu ludności.

2.6. Przyrost naturalny

Gmina Michałowice ma dodatni przyrost naturalny, współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi **0,26%**. Wynik ten wskazuje na utrzymującą się w dalszym ciągu atrakcyjność gminy Michałowice jako miejsca zamieszkania i aktywności zawodowej, w szczególności dla osób młodych.

2.7. Rynek pracy

Dane o liczbie bezrobotnych obejmują osoby zarejestrowane w Urzędzie Pracy Powiatu Krakowskiego jako bezrobotne, zgodnie z definicją zawartą w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. *o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*. W gminie Michałowice na koniec roku 2017 liczba zarejestrowanych wyniosła **126 osób** i można zaobserwować tendencję malejącą w tym zakresie (zmniejszenie o 25 osób w stosunku do 2015 r. i o 15 osób w stosunku do roku 2016).

Stopa bezrobocia, definiowana jako procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej zawodowo osiągnęła w 2017 r. poziom **1,96%** i tu również można zaobserwować tendencję malejącą.

Na koniec 2017 r. w gminie Michałowice prawo do zasiłku z tytułu bezrobocia posiadało **21 osoby**. Stanowiły one **16,67%** ogółu bezrobotnych.

Niepokojąca jest struktura bezrobotnych, biorąc pod uwagę czas pozostawania bez zatrudnienia, gdyż aż **38,10%** stanowiły osoby długotrwale bezrobotne.

2.8. Infrastruktura społeczna gminy Michałowice

Istotną cechą samorządu gminy jest zaspokojenie potrzeb lokalnej społeczności, bowiem samorząd odpowiada za wszystkie sprawy publiczne dotyczące życia mieszkańców w obrębie jednostki terytorialnej. Od umiejętności gospodarowania zasobami i od tego, jak gmina będzie wykorzystywać swoje szanse, zależy jej rozwój.

Infrastruktura społeczna jest definiowana jako *zespół instytucji i usług zaspokajających w zorganizowany sposób ludzkie potrzeby w dziedzinie prawa, bezpieczeństwa, kształcenia, oświaty, kultury, pomocy społecznej, służby zdrowia i budownictwa mieszkaniowego*.

W skład infrastruktury społecznej gminy Michałowice wchodzi:

- *Centrum Kultury i Promocji w Michałowicach (CKiP)*, które kładzie nacisk na rozwój szeroko pojętej kultury, prowadząc cykliczne zajęcia dla najmłodszych dzieci, młodzieży gimnazjalnej oraz dorosłych, a także organizując imprezy plenerowe. W strukturach Centrum funkcjonują zespoły regionalne, których zadaniem jest kultywowanie lokalnych tradycji oraz zespoły dziecięce (grupy teatralne, grupy taneczne);
- *Biblioteka Publiczna w Michałowicach wraz z dwoma oddziałami filialnymi w Więclawicach oraz Raciborowicach*, oprócz bogatego księgozbioru oraz stanowisk komputerowych z bezpłatnym dostępem do Internetu, Biblioteka zapewnia czytelnikom mini-czytelnię czasopism oraz kąci do czytania dla dzieci;
- *cztery niepubliczne przedszkola* znajdujące się w miejscowościach Michałowice (Niepubliczne Przedszkole „Promyczek”, Niepubliczne Przedszkole „Be Happy”), Raciborowice (Przedszkole im. M. Montessori) oraz Zdzieszawice (Niepubliczne Przedszkole „Kubusiowa Dolina”). Ponadto w ramach trzech gminnych szkół podstawowych funkcjonują 3 oddziały przedszkolne. W roku oceny liczba niepublicznych przedszkoli się zwiększyła o jedną placówkę. Należy zaznaczyć, że w przypadku naszej gminy potrzeby w tym zakresie mają tendencje wzrostową, zwłaszcza w sytuacji osiedlania się – w ramach procesu suburbanizacji – nowych mieszkańców. W roku oceny gmina dysponowała **444 miejscami** w przedszkolach oraz oddziałach przedszkolnych, o **39 miejsc** więcej w stosunku do roku poprzedniego.
- *trzy Szkoły Podstawowe* – im. *Jana Pawła II* w Michałowicach, im. *ks. Jana Długosza* w Raciborowicach oraz im. *Jadwigi Królowej* w Więclawicach Starych;
  - w strukturze każdej ze Szkół funkcjonuje biblioteka szkolna oraz sale gimnastyczne;
  - baza dydaktyczna w powyższych placówkach jest w dobrym stanie, niewątpliwie gmina Michałowice ma zadawalającą i wciąż rozwijającą się infrastrukturę szkolno-przedszkolną;
- *jeden Niepubliczny Żłobek „Dolina Muminków” w Michałowicach*, dysponujący 39 miejscami; **nie funkcjonują natomiast inne formy zapewniające opiekę nad dziećmi poniżej 3 roku życia (tj. kluby malucha czy opiekunowie dzienni)**; brak również danych dotyczących ilości rodzin zainteresowanych tą formą wsparcia.
- *jeden Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medea” Sp. z o.o. w Michałowicach*, w ramach którego funkcjonują lekarze medycyny rodzinnej, poradnia stomatologiczna, ginekolog, gabinet rehabilitacyjny, położna środowiskowa-rodzinna oraz pielęgniarki środowiskowe,
- gmina posiada zasób lokalowy, obejmujący **32 mieszkania komunalne**, **nie posiada zasobu lokalowego, obejmującego lokale socjalne czy pomieszczenia tymczasowe**;
- na terenie gminy funkcjonują 3 świetlice środowiskowe, w Michałowicach, Raciborowicach oraz Więclawicach Starych;

- w roku oceny został utworzony i wyposażony *Klub Senior+*. Inwestycja była dofinansowana z budżetu państwa w ramach Programu Wieloletniego Senior+ na lata 2015-2020. Rozpoczęcie działalności placówki ustalono na rok 2018.

W 2016 roku Gmina Michałowice podjęła działania mające na celu przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do wdrożenia i prowadzenia procesu rewitalizacji, zgodnie z wytycznymi zawartymi w ustawie z dnia 9 października 2015 r. *o rewitalizacji* (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1023 z późn. zm.).

W tym celu wyznaczono obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji, obejmujący tereny zurbanizowane miejscowości Książniczki i Raciborowice (uchwała Nr XXV/153/2016 Rady Gminy Michałowice z dnia 29 września 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na terenie wiejskim Gminy Michałowice) oraz przygotowano dla obszaru rewitalizacji projekt *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Michałowice na lata 2017 – 2025*, który został przyjęty do realizacji uchwałą Nr XXXIII/247/2017 Rady Gminy Michałowice z dnia 20 kwietnia 2017 r.

Zakłada on realizację kompleksowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, obejmujących sferę społeczną, przestrzenną, gospodarczą, środowiskową i techniczną, stanowiąc w ten sposób odpowiedź na zidentyfikowane problemy, czynniki i zjawiska kryzysowe.

Wśród przedsięwzięć rewitalizacyjnych zaplanowano m.in. rozwój infrastruktury społecznej, a w tym utworzenie:

- dwóch centrów aktywności lokalnej w Książniczkach (w budynku OSP) oraz Raciborowicach (budowa filii Centrum Kultury i Promocji oraz modernizacja budynku starej stajni na potrzeby filii Biblioteki Publicznej w Michałowicach),
- utworzenie Centrum Kreatywnego Rozwoju w Raciborowicach, obejmującego placówkę wsparcia dziennego „Przestrzeń Młodych”, integrującą dzieci i młodzież pełnosprawną z niepełnosprawnymi rówieśnikami oraz Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości,
- uruchomienie siedziby Centrum Wolontariatu w Książniczkach,
- utworzenie miejsc przestrzeni publicznej wokół Centrów Aktywności Lokalnej, obejmujących parki z ciekawymi w formie elementami architektury parkowej, zaprojektowanymi w taki sposób, aby obok wypoczynkowej pełnić również funkcje edukacyjne i zabawowe.

3. Dane o osobach i/lub rodzinach objętych pomocą i wsparciem Ośrodka

Pomoc społeczna jest instrumentem polityki społecznej państwa przeznaczonym do wspierania osób i rodzin w trudnych sytuacjach życiowych, z którymi nie są one w stanie poradzić sobie samodzielnie. Podejmuje ona działania w sytuacjach zagrożenia podstawowych potrzeb życiowych oraz obniżenia jakości życia poniżej społecznie akceptowanego minimum. Pomoc społeczna pomaga tworzyć warunki umożliwiające godną egzystencję, jak również przyczynia się do wyrównywania nadmiernych różnicowań społecznych. Instrument ten służy także do kompensowania różnorodnych szkód, np. wynikających z bezrobocia, sieroctwa, niepełnosprawności czy długotrwałych chorób. Ponadto pomoc społeczna zapewnia poczucie bezpieczeństwa socjalnego poprzez udzielenie różnego rodzaju zasiłków i świadczeń uzupełniających dochody z pracy, systemu emerytalno-rentowego oraz innych systemów zabezpieczenia społecznego.

Skutkiem działań pomocy społecznej powinno być eliminowanie wykluczenia społecznego oraz usamodzielnienie się jej beneficjentów.

Opracowując ocenę w obszarze pomocy społecznej (dane o osobach i rodzinach korzystających z pomocy społecznej, liczbach i formach przyznanych świadczeń, przyczynach udzielanej pomocy) uwzględniono dane wygenerowane z systemów informatycznych będących w użytkowaniu Ośrodka. Szczegółowe informacje w tym zakresie zawierają poniższe tabele nr 2.

<i>tab. nr 2. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia (w całym okresie sprawozdawczym)</i>					
WYSZCZEGÓLNIENIE	lata poprzednie		rok oceny	prognoza rok po ocenie	
	rok 2015	rok 2016			
Osoby i rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia					
liczba osób	1	365	360	294	294
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie					
liczba osób	2	295	247	215	215
w tym: osoby długotrwale korzystające	3	126	156	162	162
wiek 0-17	4	131	109	89	89
wiek produkcyjny	5	125	99	86	86
wiek poprodukcyjny	6	39	39	40	40
liczba rodzin	7	163	153	141	141
liczba osób w rodzinach	8	516	435	358	358
w tym kobiety	9	168	132	107	107
w tym mężczyźni	10	127	115	108	108
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie pieniężne					
liczba osób	11	250	133	181	181
liczba rodzin	12	147	119	124	124
liczba osób w rodzinach	13	473	314	321	321
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie niepieniężne					
liczba osób	14	131	115	95	95

liczba rodzin	15	76	66	58	58
liczba osób w rodzinach	16	308	261	207	207
Osoby i rodziny, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy					
liczba rodzin ogółem	17	201	197	181	181
liczba rodzin	18	163	153	141	141
liczba osób w rodzinach	19	516	435	358	358

Na podstawie przeprowadzonej analizy ww. danych można zaobserwować poniższe tendencje:

- zauważalna jest utrzymująca się od dwóch lat malejąca tendencja w zakresie liczby osób korzystających z pomocy i wsparcia udzielanego przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowicach – o **46 rodzin**, tj. 20,90%, przy czym znaczną część stanowią tutaj dzieci i młodzież do 17go roku życia, objęte pomocą w formie gorącego posiłku (30,27% ogółu osób objętych pomocą i wsparciem oraz 41,40% ogółu osób, którym przyznano decyzją świadczenia z pomocy społecznej). Na ten stan rzeczy wpływ ma niewątpliwie realizacja programu „Rodzina 500 plus”, z którego skorzystało w ubiegłym roku **1 059 rodzin** mieszkających na terenie gminy Michałowice.
- wystąpił nieznaczny spadek liczby osób i rodzin, które otrzymały świadczenia przyznane decyzją administracyjną, z czego dotyczyło to głównie osób w wieku produkcyjnym,
- zwiększyła się liczba osób długotrwale korzystających ze świadczeń pomocy społecznej,
- 124 rodzin, w których żyły 321 osoby, otrzymało pomoc w postaci świadczenia pieniężnego i jest to nieznaczny wzrost w stosunku do roku 2016, lecz spadek do lat ubiegłych,
- 58 rodzin, w których żyło 207 osób, otrzymało pomoc w postaci świadczenia niepieniężnego i jest to spadek w stosunku do lat ubiegłych.

Najczęstsze przyczyny obejmowania w 2017 roku osób i rodzin świadczeniami z pomocy społecznej (pieniężnymi i niepieniężnymi), dominujące w ostatnich latach to: **długotrwała i ciężka choroba, ubóstwo, niepełnosprawność bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz bezrobocie** (tab. nr 3).

tab. nr 3. Powody udzielania pomocy i wsparcia (w całym okresie sprawozdawczym)

WYSZCZEGÓLNIENIE	lata poprzednie		rok oceny	prognoza rok po ocenie
	rok 2015	rok 2016		
ubóstwo				
liczba rodzin	1	86	69	68
liczba osób w rodzinach	2	272	191	172
bezrobocie				
liczba rodzin	3	38	27	34
liczba osób w rodzinach	4	113	76	85
niepełnosprawność				
liczba rodzin	5	50	52	43
liczba osób w rodzinach	6	122	129	91

długotrwała lub ciężka choroba					
liczba rodzin	7	100	109	101	101
liczba osób w rodzinach	8	289	285	224	224
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych					
liczba rodzin	9	55	43	43	43
liczba osób w rodzinach	10	180	136	130	130
alkoholizm					
liczba rodzin	11	4	3	2	2
liczba osób w rodzinach	12	10	8	6	6
potrzeba ochrony macierzyństwa					
liczba rodzin	13	33	27	22	22
w tym: wielodzietność					
liczba rodzin	14	33	26	20	20
przemoc w rodzinie – ofiary przemocy					
liczba rodzin	15	2	1	1	1
liczba osób w rodzinach	16	8	2	1	1
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego					
liczba rodzin	17	0	2	1	0
liczba osób w rodzinach	18	0	6	1	0

Szczegółowa analiza danych zawartych w powyższej tabeli pozwala na wysunięcie następujących wniosków w zakresie poszczególnych przyczyn przyznawania świadczeń z pomocy społecznej:

- **ubóstwo** – jedna z najczęstszych przesłanek obejmowania pomocą i wsparciem; liczba rodzin (a tym samym liczba osób w rodzinach), którym przyznano pomoc w związku z tą przesłanką, systematycznie spada na przestrzeni ostatnich trzech lat – z 86 rodzin (272 osób) w 2015 r. do 68 rodzin (172 osób) w roku 2017; ubóstwo jest przesłanką, która dot. **31,63%** rodzin, którym przyznano pomoc;
- **bezrobocie** – liczba rodzin i osób, którym udzielono pomocy i wsparcia z uwagi na tą przesłankę wzrosła w stosunku do roku 2016 r., w którym z powodu tej przesłanki udzielono pomocy 27 rodzinom (w których żyło 76 osób), w roku oceny zaś dotyczyło to 34 rodzin, (w których żyło 85 osób); bezrobocie jest przesłanką, która dot. **15,81%** rodzin sięgających po pomoc;
- **niepełnosprawność** – obecnie można zauważyć tendencję spadkową w tym zakresie; w roku 2016 pomoc z powodu niepełnosprawności otrzymało 52 rodziny (129), natomiast w roku oceny 43 rodziny (91); niepełnosprawność jest przesłanką, która dot. **20%** rodzin sięgających po pomoc;
- **długotrwała i ciężka choroba** – jedna z najczęstszych przesłanek udzielania świadczeń z pomocy społecznej, w przypadku tej przesłanki również można zauważyć spadek liczby rodzin w stosunku do roku poprzedniego – 109 rodzin, w których żyły 285 osoby w zestawieniu z danymi za 2017 r. – 101 rodzin, w których żyło 224 osób; długotrwała i ciężka jest przesłanką, która dot. **46,98%** rodzin sięgających po pomoc;
- **bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego** – również jedna z najczęstszych przesłanek udzielanych świadczeń z pomocy społecznej, liczba rodzin w roku oceny (43 rodzin z 136 osobami) pozostała taka sama w stosunku do roku 2016; przesłanka ta dot. **23,24%** rodzin sięgających po pomoc;

- **alkoholizm** – można zaobserwować nieznaczny spadek liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu tej przesłanki chociaż problem alkoholizmu na terenie gminy wciąż jest znacznym problemem; alkoholizm jest przesłanką, która dot. **0,93%** rodzin sięgających po pomoc;
- **potrzeba ochrony macierzyństwa** – zauważalna jest tendencja malejąca; przesłanka ta dot. **10,23%** rodzin sięgających po pomoc;
- **przemoc w rodzinie** – w roku 2017 tak jak w roku 2016 tylko jedna rodzina z tego powodu miała przyznaną pomoc;
- **trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego** – są to pojedyncze przypadki rodzin objętych z tego tytułu pomocą;

Kolejna tabela (nr 4) zawiera informacje dot. realizacji usług socjalnych, tj. usługi opiekuńcze, poradnictwo specjalistyczne, praca socjalna (w tym kontrakt socjalny) czy interwencja kryzysowa.

<i>tab. nr 4. Usługi pomocy społecznej (w całym okresie sprawozdawczym)</i>					
WYSZCZEGÓLNIENIE	lata poprzednie		rok oceny	prognoza rok po ocenie	
	rok 2015	rok 2016			
usługi opiekuńcze					
liczba osób	1	9	9	16	11
liczba świadczeń	2	3 197	4 756	7 160	9 338
kwota świadczeń w złotych	3	44 758	73 718	110 980	144 739
w tym: specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób chorujących psychicznie					
liczba osób	4	0	1	2	1
liczba świadczeń	5	0	50	176	216
kwota świadczeń w złotych	6	0	1 745	6 142	7 538
praca socjalna					
liczba rodzin	9	233	266	220	220
liczba osób w rodzinach	10	709	706	546	546
kontrakt socjalny					
liczba zawartych kontraktów	13	16	25	11	11
liczba osób ogółem objętych kontraktem	14	16	25	11	11

Na podstawie analizy danych zawartych w powyższej tabeli, można wysunąć następujące wnioski:

- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi oraz liczba udzielonych świadczeń **znacznie się zwiększyła** w roku oceny wsparciem tym było objętych **16 osób (7 160** liczba świadczeń) w roku poprzednim 2016 – 9 (4 756 świadczeń); zwiększyło się również zapotrzebowanie na świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób chorujących psychicznie;
- zmniejszyła się liczba osób objętych przez pracowników socjalnych pomocą w formie pracy socjalnej – 222 rodzin (w których żyło 546 osób);
- podobną tendencję można zaobserwować w przypadku zawieranych z beneficjentami pomocy społecznej kontraktów socjalnych;
- gmina Michałowice nie realizowała w 2017 roku indywidualnych programów osłonowych (np. zatrudnienia socjalnego, wychodzenia z bezdomności) z uwagi na brak potrzeb w tym zakresie.

4. Zadania Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowicach

Jedną z najistotniejszych ról w kwestii rozwiązywania problemów społecznych w naszej gminie odgrywa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowicach. Realizuje on zadania wynikające z m.in. następujących ustaw: o pomocy społecznej, o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, o świadczeniach rodzinnych, o pomocy uprawnionym do alimentów, o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, o wspieraniu rodziny i systemie oraz o Karcie Dużej Rodziny. Ośrodek koordynuje również realizację na terenie gminy działań z obszaru lokalnej polityki społecznej.

W strukturze organizacyjnej Ośrodka funkcjonuje od kwietnia 2011 r. **Punkt Wsparcia i Pomocy Rodzinie**, dostępny 5 dni w tygodniu (do południa i po południu), w ramach którego w 2017 r. dyżurowało 7 specjalistów: psycholog/psychoterapeuta, 2 prawników, psychoterapeuta/coach, psycholog-edukator, pracownik socjalny oraz asystent rodziny). Ponadto na terenie naszej gminy działa **Punkt Konsultacyjny** dla osób i rodzin borykających się z problemem alkoholowym, w którym dyżur (3 razy w tygodniu) pełnili terapeuci ds. uzależnień.

Opracowując ocenę w obszarze pomocy społecznej (dane o osobach i rodzinach korzystających z pomocy społecznej, liczbach i formach przyznanych świadczeń, przyczynach udzielanej pomocy) uwzględniono dane wygenerowane z systemów informatycznych będących w użytkowaniu Ośrodka. Szczegółowe informacje w tym zakresie zawierają poniższe tabele.

Tabele nr 5 i 6 *Dane o korzystających z pomocy społecznej w gminie (w całym okresie sprawozdawczym)* obrazują skale świadczeń udzielanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowicach, z podaniem liczby osób objętych poszczególnymi formami świadczeń, liczby przyznanych świadczeń oraz wydatków ponoszonych w ramach poszczególnych rozdziałów.

tab. nr 5. Dane dot. liczby świadczeń z pomocy społecznej i źródeł finansowania (w całym okresie sprawozdawczym)

WYSZCZEGÓLNIENIE	lata poprzednie		rok oceny	prognoza rok po ocenie
	rok 2015	rok 2016		
ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ				
zasiłek stały				
liczba osób	1	20	18	18
liczba świadczeń	2	184	195	214
kwota świadczeń w złotych	3	82 955	100 632	123 019
zasiłek okresowy				
liczba osób	4	12	11	25
liczba świadczeń	5	53	49	170
kwota świadczeń w złotych	6	18 401	18 677	47 974
w tym:				
zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia				
liczba osób	7	10	10	19
liczba świadczeń	8	47	47	140
kwota świadczeń w złotych	9	16 551	17 786	38 995
zasiłek okresowy z tytułu długotrwałej choroby				

liczba osób	10	2	1	7	7
liczba świadczeń	11	6	2	24	30
kwota świadczeń w złotych	12	1 850	891	8 979	9 000
zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności					
liczba osób	11	0	0	0	0
liczba świadczeń	14	0	0	0	0
kwota świadczeń w złotych	15	0	0	0	0
zasiłek celowy					
liczba osób	16	232	115	163	163
kwota świadczeń w złotych	17	110 633	74 807	85 430	85 430
w tym: zasiłek celowy w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”					
liczba osób	18	107	21	91	137
liczba świadczeń	19	356	205	335	522
kwota świadczeń w złotych	20	32 040	18 360	40 200	62 640
ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ					
posiłek ogółem					
liczba osób	21	122	105	77	85
liczba świadczeń	22	16 666	13 831	9 681	13 831
kwota świadczeń w złotych	23	108 135	99 405	72 334	122 939
w tym dla dzieci					
liczba osób	24	122	105	77	67
liczba świadczeń	25	16 666	13 831	9 681	11 563
kwota świadczeń w złotych	26	108 135	99 405	72 334	88 919
odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej					
liczba osób	27	7	5	6	7
liczba świadczeń	28	67	60	64	84
kwota świadczeń w złotych	29	143 357	144 521	147 734	170 000
wspieranie rodziny i pieczy zastępcza					
liczba rodzin objęta pracą asystenta rodziny	30	14	11	14	14
liczba rodzin wspierających	31	0	0	0	0
liczba asystentów rodzin	32	3	2	3	3
odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej	33	36 645	51 053	65 818	75 500

Analiza danych ujętych w powyższej tabeli pozwala na wysunięcie następujących wniosków:

a) w obszarze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej:

- liczba świadczeniobiorców zasiłków stałych (osób z orzeczonym umiarkowanym lub znacznym stopniem niepełnosprawności, nie posiadających zabezpieczenia emerytalno-rentowego) oraz środków finansowych, wydatkowanych na ten cel zmalała w 2017 r. w stosunku do lat poprzednich;

- można zaobserwować tendencję wzrostową w zakresie liczby świadczeniobiorców zasiłków okresowych (oraz wydatków w tym zakresie), głównie tych którzy pobierają to świadczenia z tytułu bezrobocia,
- liczba świadczeniobiorców zasiłków celowych wykazuje również tendencję wzrostową w stosunku do roku 2016;

b) w zakresie świadczeń niepieniężnych z pomocy społecznej:

- odnotowaną znaczną tendencję malejącą w zakresie liczby osób objętych pomocą w formie posiłku, realizowanego w 2017 r. w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w stosunku do lat ubiegłych (ta forma pomocy w naszej gminie jest skierowana do dzieci i uczniów realizujących obowiązek szkolny do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej);
- liczba osób z terenu naszej gminy skierowanych i przebywających w domach pomocy społecznej zwiększyła się o jedną osobę, co dało również wzrost wysokości środków finansowych na ten cel (w przypadku domów pomocy społecznej wzrost w 2017 r. o 3 213 zł w stosunku do roku 2016);

tab. nr 6. Dane dot. liczby świadczeń z pomocy społecznej i źródeł finansowania (w całym okresie sprawozdawczym)

WYSZCZEGÓLNIENIE	lata poprzednie		rok oceny	prognoza rok po ocenie	
	rok 2015	rok 2016			
ŚWIADCZENIA WYCHOWAWCZE (PROGRAM RODZINA 500+)					
liczba rodzin	1	0	940	1 059	1 023
kwota przyznanych świadczeń w złotych	2	0	5 583 183	7 724 945	7 414 667
ZASIŁKI RODZINNE I DODATKI DO ZASIŁKÓW RODZINNYCH					
liczba rodzin	5	304	278	386	400
kwota świadczeń w złotych	6	824 956	1 012 977	1 146 680	1 150 000
jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia się dziecka (ujmowany w pozycji „Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych”)					
liczba rodzin	7	18	35	36	37
kwota świadczeń w złotych	8	18 000	33 648	33 450	34 450
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka					
liczba rodzin	9	58	97	72	73
kwota świadczeń w złotych	10	58 000	97 000	72 000	73 000
Świadczenia rodzicielskie					
liczba osób	11	0	18	24	24
kwota świadczeń w złotych	12	0	130 055,02	154 312,60	154 312,60
ŚWIADCZENIA OPIEKUŃCZE					
świadczenia pielęgnacyjne					
liczba świadczeń	13	180	215	240	264
kwota świadczeń w złotych	14	215 320	278 577	334 673	389 928
zasiłek pielęgnacyjny – ogółem					
liczba świadczeń	15	1 466	1 570	1 632	1 680
kwota świadczeń w złotych	16	224 298	240 210	249 696	257 040

w tym:					
zasitek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka					
liczba świadczeń	17	406	446	506	520
kwota świadczeń w złotych	18	62 118	68 238	77 418	79 560
zasitek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności					
liczba świadczeń	19	211	262	310	344
kwota świadczeń w złotych	20	32 283	40 086	47 430	52 632
zasitek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed ukończeniem 21 roku życia					
liczba świadczeń	21	813	818	768	768
kwota świadczeń w złotych	22	124 389	125 154	117 504	117 504
zasitek pielęgnacyjny dla osoby, która ukończyła 75 lat					
liczba świadczeń	23	36	44	48	48
kwota świadczeń w złotych	24	5 508	6 732	7 344	7 344
specjalny zasitek opiekuńczy					
liczba świadczeń	25	14	11	26	12
kwota świadczeń w złotych	26	7 280	5 552	13 520	6 240
zasitek dla opiekuna					
liczba świadczeń	27	61	39	33	24
kwota świadczeń w złotych	28	31 720	20 280	17 160	12 480
ŚWIADCZENIE Z FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO					
liczba osób	29	46	44	40	37
liczba rodzin	30	28	27	24	23
kwota świadczeń w złotych	31	236 500	235 546	213 000	156 200
OPŁACENIE SKŁADKI UBEZPIECZENIA ZDROWOTNEGO					
liczba osób	32	24	23	25	27
kwota świadczeń w złotych	33	15 333	17 955	21 002	25 589
OPŁACENIE SKŁADKI UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO					
liczba osób	34	7	13	18	19
kwota świadczeń w złotych	35	32 859	53 979	63 787	68 665
ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE Z PRAC SPOŁECZNIE UŻYTECZNYCH					
liczba osób ogółem	36	5	13	10	10
kwota świadczeń w złotych	37	12 247	29 938	29 160	32 400
STYPENDIA SOCJALNE DLA UCZNIÓW I ZASIŁKI SZKOLNE					
liczba osób	38	120	94	68	68
kwota świadczeń w złotych	39	19 885	18 780	13 002	13 002

Analiza danych ujętych w powyższej tabeli pozwala na wysunięcie następujących wniosków:

a) świadczenia wychowawcze:

- świadczenie dla rodzin z małoletnimi dziećmi, wprowadzone od 1 kwietnia 2016 r. ustawą z dnia 11 lutego 2016 r. *o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci*. W 2016 r. **940 rodzin** pobrało świadczenia, a w 2017 r. **było 1 059 rodzin**, widoczny jest znaczny wzrost liczby uprawnionych do tego świadczenia;

b) w obszarze świadczeń rodzinnych:

- tendencję wzrostową można również zaobserwować w zakresie liczby osób pobierających zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych – w 2017 r. **386 rodzin** korzystało z tej formy pomocy i było to o 108 rodzin więcej w stosunku do roku 2016;
- w roku oceny liczba świadczeń oraz wydatków w zakresie jednorazowego dodatku z tytułu urodzenia się dziecka oraz jednorazowej zapomogi zmieniła się nieznacznie;
- od 2016 roku nowa forma wsparcia dla rodzin z małoletnimi dziećmi, tj. świadczenie rodzicielskie, z którego w 2017 roku skorzystało 24 rodzin;

c) w obszarze świadczeń opiekuńczych:

- zwiększa się liczba świadczeń (o 25 świadczeń) oraz kwota wydatków z przeznaczeniem na świadczenia dla osób pobierających świadczenia pielęgnacyjne o kwotę **56 096 zł** w stosunku do 2016 roku;
- w przypadku zasiłków pielęgnacyjnych największą liczbę świadczeń odnotowano w przypadku osób powyżej 16go roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed ukończeniem 21 roku życia – **768 świadczeń**, zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka – 506 świadczeń, w przypadku osób o znacznym stopniu – **310 świadczeń**, z kolei w przypadku osób, które ukończyły 75 rok życia wypłacono **48 świadczenia**,
- dużą tendencję wzrostową można zaobserwować w przypadku liczby świadczeń oraz wydatków w przypadku specjalnego zasiłku opiekuńczego, w 2016 roku liczba świadczeń wynosiła 11, natomiast w roku 2017 wartość ta wynosiła **26**;

d) w obszarze świadczeń z funduszu alimentacyjnego:

- liczba osób pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego w 2017 roku zmalała o 4 osoby, a co za tym idzie wydatki w tym obszarze w stosunku do lat ubiegłych zmalały;

e) w obszarze pozostałych świadczeń:

- liczba osób, za których Ośrodek opłaca składki na ubezpieczenie zdrowotne wzrosła o 2 osoby w stosunku do roku 2016 i w 2017 r. wynosiła 25;
- wzrosła również liczba osób, za które Ośrodek opłacał składki na ubezpieczenie społeczne przy jednoczesnym wzroście wydatków w tym zakresie – z 13 osób w 2016 r. (na kwotę 53 979 zł) do 18 (na kwotę 63 787 zł);
- liczba osób pobierających stypendia socjalne dla uczniów i zasiłki szkolne w 2017 r. znacznie **zmałała** w stosunku do 2016 r. **o 26 osób**;
- liczba osób w nich uczestniczących w pracach społecznie użytecznych systematycznie wzrasta z 7 osób w 2015 r. do 18 osób w 2017 r.

5. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia na terenie gminy Michałowice

Z analizy danych zawartych w formularzu OZPS 2016, sporządzonej z wykorzystaniem Centralnej Aplikacji Statystycznej, wynika, iż w skład zasobu pomocy społecznej Gminy Michałowice wchodzi jedynie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, wraz z funkcjonującym w ramach jego struktury Punktem Wsparcia i Pomocy Rodzinie (jako jednostką specjalistycznego poradnictwa).

Ze wsparcia specjalistów Punktu skorzystało w ubiegłym roku **129 osób**, w tym **18 osób** tylko w sprawach dot. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Udzielono ogółem **794 porad**, przy czym:

- liczba porad i konsultacji psychologicznych – **574 porady**, w tym z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie: **98 porad**,
- liczba porad i konsultacji prawnych – **94 porady**, w tym z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie: **10 porad**,
- liczba porad i konsultacji socjalnych – **14 porad** (wszystkie z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej).

Ponadto w 2017 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowicach finansował dyżury psychologa-edukatora – p. Marioli Kujańskiej, która przyjmowała rodziców z dziećmi. Z jej pomocy skorzystało **61 rodziców, dzieci i nauczycieli**. Zadanie to było realizowane przez Centrum Obsługi Edukacji w Michałowicach.

W chwili obecnej na terenie gminy nie funkcjonują inne jednostki, tj. ośrodki wsparcia, kluby samopomocy, dzienne domy pomocy, rodzinne domy pomocy, mieszkania chronione, placówki wsparcia dziennego czy kluby integracji społecznej.

6. Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej

Opracowując ocenę w obszarze zasobów kadrowych pomocy społecznej uwzględniono dane statystyczne dotyczące liczby pracowników zatrudnionych w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Michałowicach na przestrzeni ostatnich 3 lat. Szczegółowe informacje dotyczące powyższych obszarów zawiera tabela nr 7.

tab. nr 7. Kadra pomocy społecznej w gminie Michałowice (stan na 31 grudnia)

WYSZCZEGÓLNIENIE	lata poprzednie		rok oceny	prognoza roku następnego	
	rok 2015	rok 2016			
Ogółem pracownicy jednostki					
liczba ogółem pracowników jednostki pomocy społecznej	1	13	14	17	17
Kadra kierownicza					
ogółem kadra kierownicza (dyrektor i jego zastępcy)	2	1	2	2	2
w tym:					
wykształcenie wyższe	3	1	2	2	2
specjalizacja z organizacji pomocy społ.	4	1	1	2	2
Pracownicy socjalni					
ogółem	5	5	5	6	6
w tym: pracownicy socjalni zatrudnieni z EFS	6	0	0	0	0
z tego:					

wykształcenie wyższe	7	4	4	5	5
wykształcenie średnie	8	1	1	1	1
specjalizacja 1-ego stopnia w zawodzie	9	1	1	2	3
specjalizacja 2-ego stopnia w zawodzie	10	0	0	0	0
specjalizacja z organizacji pomocy społecznej	11	0	0	1	2
Pozostali pracownicy					
Ogółem	12	7	7	9	9
w tym:					
wykształcenie wyższe	13	6	6	6	6
wykształcenie średnie	14	1	1	3	3
inne	15	0	0	0	0
Inni*:					
prawnik*	16	2	2	2	2
psycholog*	17	1	1	1	1
opiekunka środowiskowa*/ do usług specjalistycznych	18	4/0	8/0	8/2	8/2
specjalista ds. zamówień publicznych*	19	1	1	0	0
specjalista ds. rozliczeń*	20	1	1	0	0
specjalista ds. PAL*	21	1	0	0	0
asystent rodziny	22	2	3	2	2
umowy cywilno-prawne z firmami szkoleniowymi	23	2	2	1	0

* specjaliści zatrudnieni w oparciu o umowy cywilno-prawne

W powyższej tabeli (wiersze 16 – 23) znajdują się również szczegółowe informacje na temat specjalistów zatrudnionych w latach 2015-2017. Wzmocnienie kadry Ośrodka o ww. specjalistów, spowodowane było m.in. koniecznością zapewnienia odpowiedniej jakości realizowanych zadań oraz prawidłowym zabezpieczeniem nowych przedsięwzięć, wynikających w szczególności z:

- *Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy Michałowice na lata 2014 – 2017* oraz zadań z zakresu wspierania rodziny,
- usprawnieniem obsługi zadań w zakresie funkcjonowania pracy asystentów rodziny, podczas nieobecności pracownika przebywającego na urlopie macierzyńskim,
- koniecznością zapewnienia mieszkańcom gminy, którzy wymagają tej formy pomocy, usług opiekuńczych,
- rozwojem oferty Punktu Wsparcia i Pomocy Rodzinie.

Ponadto z analizy wskaźników w powyższym obszarze wynika, że:

- **80%** pracowników socjalnych posiada wykształcenie wyższe;
- **20%** pracowników socjalnych posiada specjalizację I stopnia w zawodzie pracownik socjalny;
- spełniony jest wymóg ustawy zatrudnienia pracowników socjalnych w Ośrodku, zawarty w art. 110 ust. 11 ustawy *o pomocy społecznej* – jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2 tys. mieszkańców lub nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących objętych pracą socjalną,
- **8,5%** ogółu wydatków na realizację zadań pomocy i integracji społecznej przeznaczona jest na utrzymanie Ośrodka.

Poniższa tabela nr 8 przedstawia dane dotyczące zatrudnienia pomocniczego w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Michałowicach, tj. wsparcia wolontariuszy czy zatrudnienia subsydiowanego (roboty publiczne i prace interwencyjne).

tab. nr 8. Zatrudnienie pomocnicze w jednostce organizacyjnej pomocy społecznej (w osobach, w ciągu danego roku)

WYSZCZEGÓLNIENIE		lata poprzednie		rok oceny	prognozy roku następnego
		rok 2015	rok 2016		
wolontariusze	1	16	0	12	10
zatrudnienie subsydiowane (roboty publiczne, prace interwencyjne i inne)	2	5	16	1	3
staże	3	0	2	0	0

Analiza danych ujętych w powyższej tabeli pozwala na wysunięcie następujących wniosków:

- wzrost liczby osób zatrudnionych w Ośrodku w ramach zatrudnienia subsydiowanego, w związku z rozwojem prac społecznie użytecznych i koniecznością realizowania przez Ośrodek Programu „Rodzina 500+”

7. Środki finansowe na wydatki z pomocy społecznej

Szczegółowe dane dotyczące środków finansowych na wydatki z pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej przedstawione zostały w poniższej tabeli nr 9.

tab. nr 9.

Koszty prowadzenia i utrzymania zasobu polityki społecznej (w tym pomocy społecznej) w Gminie – zadania własne i zlecone

WYSZCZEGÓLNIENIE		lata poprzednie		rok oceny	rok po ocenie	dwa lata po ocenie
		rok 2015	rok 2016			
ogółem						
ogółem (działy)	1	3 240 737	9 374 866	11 948 967	11 260 338	12 370 173
w tym:						
w budżecie OPS	2	3 066 835	9 244 779	11 897 485	11 212 386	12 323 221
851 – ochrona zdrowia						
85153 – przeciwdziałanie narkomanii – środki gminy (własne i zewnętrzne)	3	21 450	29 900	30 500	30 500	50 500
w tym:						
w budżecie OPS	4	0	2 000	0	0	0
85154 – przeciwdziałanie alkoholizmowi – środki gminy (własne i zewnętrzne)	5	108 078	91 333	89 579	109 500	109 500
w tym:						
w budżecie OPS	6	0	28 841	35 578	65 500	65 500
852 – pomoc społeczna						
85202 – domy pomocy społecznej – środki własne i zewnętrzne	8	145 185	144 521	147 734	207 500	228 250
w budżecie OPS		145 185	144 521	147 734	207 500	228 250

85203 – ośrodki wsparcia – środki własne i zewnętrzne	9	0	0	0	0	0
85205 – przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – środki własne i zewnętrzne	11	21 912	20 526	45 495	55 000	60 500
w budżecie OPS		21 912	20 526	45 495	55 000	60 500
85213 – składki na ubezpieczenie zdrowotne (...) – środki własne i zewnętrzne	15	15 333	17 955	21 001	23 010	25 311
w budżecie OPS		15 333	17 955	21 001	23 010	25 311
85214 – zasiłki i pomoc w naturze – środki własne i zewnętrzne	16	86 796	75 124	93 554	77 848	85 632
w budżecie OPS		86 796	75 124	93 554	77 848	85 632
85216 – zasiłki stałe – środki własne i zewnętrzne	17	82 955	100 632	95 342	85 465	94 012
w budżecie OPS		82 955	100 632	95 342	85 465	94 012
85219 – ośrodek pomocy społecznej – środki własne i zewnętrzne	18	718 918	795 923	892 392	1 044 392	1 148 831
w budżecie OPS		718 918	795 923	892 392	1 044 392	1 148 831
85220 – specjalistyczne poradnictwo, mieszkania chronione – środki własne i zewnętrzne	19	0	0	0	0	0
85228 – usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze – środki własne i zewnętrzne	20	46 051	75 497	120 497	136 969	150 665
w budżecie OPS		46 051	75 497	120 497	136 969	150 665
85278 – usuwanie skutków klęsk żywiołowych – środki własne i zewnętrzne	21	0	0	0	0	0
85295 – pozostała działalność – środki własne i zewnętrzne	22	169 947	144 104	11 398	58 700	64 570
w budżecie OPS		169 947	144 104	11 398	58 700	64 570
854 – edukacyjna opieka wychowawcza						
85415 – pomoc materialna dla uczniów – środki gminy (własne i zewnętrzne)		X	X	27 002	23 002	23 002
w budżecie OPS		X	X	0	0	0
85416 – pomoc materialna dla uczniów o charakterze motywacyjnym – środki gminy (własne i zewnętrzne)		X	X	24 480	23 950	23 950
w budżecie OPS		X	X	0	0	0
855 – rodzina						
85501 – świadczenia wychowawcze – środki własne i zewnętrzne	28	0	5 690 301	7 840 802	6 903 088	7 593 393
w budżecie OPS		0	5 690 301	7 840 802	6 903 088	7 593 393
85502 – świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego (...) – środki własne i zewnętrzne	29	1 685 316	2 002 062	2 330 785	2 278 477	2 506 324
w budżecie OPS		1 685 316	2 002 062	2 330 785	2 278 477	2 506 324
85504 – wspieranie rodziny (asystenci) – środki własne i zewnętrzne		X	X	75 213	96 748	99 674
w budżecie OPS		84 687	102 978	75 213	96 748	99 674
85305 – Żłobki – środki gminy (własne i zewnętrzne)	24	0	0	0	0	0
85306 – kluby dziecięce – środki gminy (własne i zewnętrzne)	25	0	0	0	0	0
85307 – opiekunowie dzienni – środki gminy (własne i zewnętrzne)	26	0	0	0	0	0

85508 – rodziny zastępcze – środki własne i zewnętrzne		10 119	21 379	34 781	34 000	37 400
w budżecie OPS		10 119	21 379	34 781	34 000	37 400
85510 – działalność placówek opiekuńczo- wychowawczych – środki własne i zewnętrzne		X	X	31 037	36 480	40 128
w budżecie OPS		X	X	31 037	36 480	40 128

Szczególną uwagę należy zwrócić na:

- wzrosły znacznie wydatki ogółem na realizację zadań pomocy i integracji społecznej w roku oceny oraz w latach kolejnych, jest to związane z wdrożeniem w życie Programu „Rodzina 500 +”, wprowadzonego ustawą z dnia 11 lutego 2016 r. *o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci*;
- wydatki ponoszone za pobyt osób umieszczonych w domach pomocy społecznej utrzymują się na takim samym poziomie;
- wzrosły wydatki z tytułu ponoszenia odpłatności gminy za pobyt dzieci w pieczy zastępczej, jest to związane z tym, że dzieci umieszczone w poprzednich latach w pieczy zastępczej przebywają tam dłużej niż 3 lata;
- wzrosły wydatki na zadanie związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, w tym działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie ze względu na poszerzenie oferty pomocowej dla rodzin zagrożonych lub tych w których już przemoc wystąpiła,
- wzrosły wydatki na wypłatę świadczeń rodzinnych i dodatków do nich, świadczeń opiekuńczych oraz świadczeń z funduszu alimentacyjnego, jest to związane m.in. z zwiększoną liczbą nowych rodzin uprawnionych do tego typu świadczeń,
- wzrosły wydatki ponoszone na zasiłki i pomoc w naturze oraz zasiłki okresowe;
- wzrosły wydatki na usługi opiekuńcze dla osób wymagających tej formy pomocy;
- wydatki na przeciwdziałanie narkomani i przeciwdziałanie alkoholizmowi pozostały na podobnym poziomie.

Zauważalny jest również wzrost kosztów utrzymania i prowadzenia Ośrodka Pomocy Społecznej – jest to wynik nałożenia na ośrodki nowych zadań na przestrzeni ostatnich 6 lat – z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy domowej, wspierania rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, Karty Dużej Rodzin oraz nade wszystko w związku z realizacją Programu „Rodzina 500+”. Ponadto Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowicach realizuje zadania wynikające z ustawy *o przeciwdziałaniu narkomanii* oraz ustawy *o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*. Za corocznym nakładaniem nowych zadań idzie wzrost wydatków na wynagrodzenia wraz z pochodnymi oraz działania mające na celu dostosowanie jednostki do standardów oraz zapewnienie klientom i pracownikom Ośrodka odpowiednich warunków do wspólnej pracy.

8. Wnioski końcowe i rekomendacje

8.1. Sytuacja demograficzna i społeczna Gminy Michałowice

Wnioski	Rekomendacje
<ul style="list-style-type: none"> • systematyczny wzrost liczby mieszkańców gminy Michałowice, jako efekt m.in. procesu suburbanizacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wdrożenie projektów zmierzających do integracji mieszkańców „napływowych” z mieszkającymi od pokoleń w poszczególnych miejscowościach gminy
<ul style="list-style-type: none"> • utrzymująca się tendencja wzrostowa w zakresie udziału osób w wieku produkcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie działań mających na celu wykorzystanie potencjału osób w wieku produkcyjnym na rzecz społeczności lokalnej gminy
<ul style="list-style-type: none"> • wzrastająca liczba osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> • zapewnienie oferty rozwoju, wsparcia i opieki dla osób starszych – adekwatnej do rozeznaczonych potrzeb (realizacja projektów skierowanych do tej grupy odbiorców oraz stworzenie infrastruktury społecznej adekwatnej do rozeznaczonych potrzeb)
<ul style="list-style-type: none"> • brak formalnych klubów i/lub ośrodków wsparcia dla seniorów, jednak w ramach Stowarzyszenia Instytut Strumiły działa nieformalne Centrum Aktywnego Seniora, 	
<ul style="list-style-type: none"> • słabo rozwinięta infrastruktura społeczna Gminy Michałowice służąca integracji społeczności lokalnej oraz skierowanej do różnych grup odbiorców 	<ul style="list-style-type: none"> • podjęcie działań zmierzających w kierunku rozwinięcia, a następnie wzmocnienia, infrastruktury społecznej, mającej na celu integrację społeczności lokalnej gminy w różnym wieku (centra aktywności lokalnej, placówki wsparcia dziennego, budynki wielofunkcyjne)
<ul style="list-style-type: none"> • brak lokali socjalnych, pomieszczeń tymczasowych i mieszkań chronionych 	<ul style="list-style-type: none"> • podjęcie działań zmierzających w kierunku rozwinięcia infrastruktury społecznej gminy o charakterze mieszkaniowym, w tym utworzenie lokali socjalnych, mieszkań chronionych i pomieszczeń tymczasowych
<ul style="list-style-type: none"> • spadek ogólnej liczby bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych 	<ul style="list-style-type: none"> • podjęcie działań zmierzających do aktywizacji społeczno-zawodowej wszystkich mieszkańców gminy wymagających tego rodzaju wsparcia, w tym rozwój usług socjalnych, adekwatnych do potrzeb osób długotrwale bezrobotnych
<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca liczba miejsc wychowania przedszkolnego 	<ul style="list-style-type: none"> • podjęcie działań zmierzających do utworzenia przedszkola samorządowego
<ul style="list-style-type: none"> • brak klubów dziecięcych i opiekunów dziennych 	<ul style="list-style-type: none"> • podjęcie działań mających na celu stworzenie oferty w zakresie opieki nad dziećmi do 3 roku życia jako uzupełnienie oferty działającego na terenie gminy żłobka (kluby dziecięce, opiekunowie dzienni)
<ul style="list-style-type: none"> • brak placówki wsparcia dziennego 	<ul style="list-style-type: none"> • utworzenie w strukturze organizacyjnej Ośrodka Pomocy Społecznej placówki wsparcia dziennego

8.2. Osoby i rodziny korzystające z pomocy i wsparcia w ramach systemu pomocy społecznej

Wnioski	Rekomendacje
<ul style="list-style-type: none"> zmniejszenie się liczby osób i rodzin kwalifikujących się do objęcia pomocą finansową 	<ul style="list-style-type: none"> prorowadzenie metodycznej pracy z osobami i rodzinami korzystającymi z pomocy i wsparcia – adekwatnie do rozeznaczonych problemów i potencjałów danej osoby/rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej oraz osób w wieku produkcyjnym prorowadzenie pracy (w tym pracy socjalnej) z poszczególnymi grupami problemów – osobami i rodzinami z problemem ubóstwa, długotrwałej i ciężkiej choroby, niepełnosprawnością oraz bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego , a także przemocą domową i alkoholizmem podjęcie działań nakierowanych na pomoc i wsparcie osób starszych, chorych i niepełnosprawnych (realizacja projektów skierowanych do tej grupy odbiorców oraz stworzenie infrastruktury społecznej adekwatnej do rozeznaczonych potrzeb, a także rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych oraz usługi asystenta osoby niepełnosprawnej) rozszerzenie oferty poradnictwa specjalistycznego o usługi: psychologa dziecięcy i/lub psychiatry dziecięcego, coacha, psychoterapeuty, mediatora, terapeuty rodzinnego, asystenta rodziny, członka GKRPA, pozwalające na wzmocnienie autonomii osób i rodzin (w tym również osób zależnych, tj. niepełnosprawnych, starszych, chorych, małoletnich);
<ul style="list-style-type: none"> 43% osób, którym udzielono pomocy i wsparcia to osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej 	
<ul style="list-style-type: none"> 27,5% osób, którym udzielono pomocy i wsparcia to osoby w wieku produkcyjnym 	
<ul style="list-style-type: none"> utrzymujące się w dalszym ciągu dominujące przesłanki udzielania pomocy finansowej dla osób i rodzin: długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo, niepełnosprawność oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego 	
<ul style="list-style-type: none"> wzrost liczby osób wymagających, ze względu na stan zdrowia, pomocy w postaci usług opiekuńczych, (w tym specjalistycznych usług opiekuńczych) lub umieszczenia w domu pomocy społecznej 	
<ul style="list-style-type: none"> wzrost liczby osób wymagających pomocy w postaci różnych form poradnictwa specjalistycznego 	

8.3. Wybrane usługi pomocy społecznej

Wnioski	Rekomendacje
<ul style="list-style-type: none"> wzrastająca liczba osób i rodzin korzystających ze wsparcia w postaci pracy socjalnej 	<ul style="list-style-type: none"> podjęcie działań zmierzających do zwiększenia liczby i jakości opracowywanych przez pracowników socjalnych diagnoz i planów pomocy (które służą prowadzeniu metodycznej pracy z osobami i rodzinami) oraz zawieranych z klientami kontraktów socjalnych
<ul style="list-style-type: none"> wzrastająca liczba kontraktów socjalnych zawieranych z beneficjentami pomocy społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> rozwój oferty skoordynowanych usług socjalnych oraz oddzielenie w ramach nowego modelu funkcjonowania Ośrodka
<ul style="list-style-type: none"> pojawia się zapotrzebowanie na świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób chorujących psychicznie 	<ul style="list-style-type: none"> rozwój pomocy i wsparcia skierowanego do osób chorujących psychicznie a także rozwój profilaktyki zdrowia psychicznego
<ul style="list-style-type: none"> utrzymująca się na podobnym poziomie liczba osób objętych usługą specjalistycznego poradnictwa 	<ul style="list-style-type: none"> rozszerzenie oferty w zakresie poradnictwa specjalistycznego, terapii, mediacji oraz interwencji kryzysowej
<ul style="list-style-type: none"> gmina Michałowice nie realizowała w 2016 roku programów osłonowych oraz indywidualnych programów osłonowych 	<ul style="list-style-type: none"> wdrażanie lokalnych programów osłonowych nakierowanych na rozwiązanie zdiagnozowanych problemów społecznych;

8.4. Instytucje pomocy społecznej

Wnioski	Rekomendacje
<ul style="list-style-type: none"> słabo rozwinięta sieć instytucji pomocy społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> stworzenie z uwzględnieniem możliwości finansowych gminy sieci instytucji pomocy społecznej obejmujących inne instytucje, adekwatnie do rozeznaczonych potrzeb, np.: ośrodki wsparcia, kluby samopomocy, mieszkania chronione, kluby seniora, placówki wsparcia dziennego czy kluby integracji społecznej, Centra Aktywności Lokalnej dalsze systematyczne rozwijanie idei zatrudnienia pomocniczego w jednostkach organizacyjnych gminy, tj. wolontariatu i zatrudnienia subsydiowanego wdrożenie nowego modelu funkcjonowania Ośrodka, w którym nastąpiło oddzielenie pracy socjalnej od pracy administracyjnej i świadczenia usług społecznych
<ul style="list-style-type: none"> słabo rozwinięte zatrudnienie pomocnicze, tj. wolontariat, zatrudnienie subsydiowane 	<ul style="list-style-type: none"> doskonalenie narzędzi badawczych, które pozwalają na bardziej precyzyjne określanie potrzeb występujących w obszarze pomocy społecznej

- realizacja zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Michałowice na lata 2017-2025

8.5. Stan i kwalifikacje kadr pomocy społecznej

Wnioski	Rekomendacje
<ul style="list-style-type: none"> • stan zatrudnienia pracowników socjalnych zgodny z wymogami ustawowymi 	<ul style="list-style-type: none"> • bieżące monitorowanie stanu zatrudnienia pracowników socjalnych • doskonalenie warsztatu pracy pracowników socjalnych w zakresie profesjonalnego prowadzenia pracy socjalnej, poprzez szkolenia, warsztaty, interwizje, superwizje, studia podyplomowe w zakresie specjalizacji I i II stopnia w zawodzie pracownik socjalny
<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczający stan zatrudnienia specjalistów 	<ul style="list-style-type: none"> • zatrudnienie specjalistów adekwatnie do rozeznaczonych potrzeb

8.6. Środki finansowe na zadania z obszaru polityki społecznej oraz utrzymanie zasobu pomocy społecznej

Wnioski	Rekomendacje
<ul style="list-style-type: none"> • wzrastające koszty realizacji poszczególnych zadań 	<ul style="list-style-type: none"> • zabezpieczenie środków finansowych na realizację poszczególnych zadań z obszaru pomocy i integracji społecznej
<ul style="list-style-type: none"> • wzrastające koszty związane z utrzymaniem osób w domach pomocy społecznej i usług opiekuńczych 	<ul style="list-style-type: none"> • zabezpieczenie środków finansowych na koszty związane z utrzymaniem osób w domach pomocy społecznej oraz świadczeniem usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych
<ul style="list-style-type: none"> • zabezpieczone środki finansowe z budżetu gminy na realizację zadań własnych z zakresu pomocy społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • monitorowanie oraz bieżące sygnalizowanie powstających potrzeb, które mogą rodzić braki w środkach finansowych
<ul style="list-style-type: none"> • zabezpieczone środki finansowe z dotacji celowej na realizację zadań zleconych i dofinansowanie do zadań własnych gminy 	

8.7. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Wnioski	Rekomendacje
<ul style="list-style-type: none"> • brak współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze pomocy społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • budowanie partnerskich relacji pomiędzy instytucjami pomocy społecznej i organizacjami pozarządowymi, w szczególności poprzez zlecanie podmiotom niepublicznym realizacji zadań w obszarze pomocy i integracji społecznej
<ul style="list-style-type: none"> • mała liczba organizacji pozarządowych na terenie gminy, zajmujących się realizacją zadań z zakresu pomocy społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • wdrożenie programu szkoleń i doradztwa w zakresie pisania projektów i pozyskiwania środków zewnętrznych